

DEBRECENI EGYETEM
NÉPRAJZ TANSZÉK

BITHUSE VIZKERESZT
2017

DOKUMENTUMFILM

TREATMENT

1. SZÍNES NÉPSZERŰSÍTŐ VIDEÓ
2. KUTATÁSI ALAPANYAG

TUDOMÁNYOS VEZETŐ: DR.BOLYA ANNA MÁRIA

MUNKATÁRSAK:

KÉSZ RÉKA

PAJTÓK ANNAMÁRIA

KÉSZ BARNA

TÖMÖRI SZILVIA

ALÁCS MÁRTON

A TEREPMUNKA SZERVEZÉSI VEZETŐJE: KOVÁCS LÁSZLÓ ERIK

VEZETŐ OPERATŐR: BÉCSI IMRE

RENDEZŐ: TAKÁCS VERA

1. NÉPSZERŰSÍTŐ VIDEÓ

FELVEZETÉS

Kora reggeli hangulat, a háttérben a Debreceni Egyetem nagy épületének körvonala. Egy mikrobusz, érkező vidám, álmos fecsegő, nyafogó fiatalok. Elindul a mikrobusz távolodunk az Egyetem épületétől.

Alámondás: kik, honnan, hova,
minek indulnak.

Szép képek az útról - napkelte a buszból - Majd felszáll
Budapesten dr Bolya Annamária.

Kis bohóckodás is belefér, egymás fotózása, szelfizés.

Haladunk a uton

Élőhang: félmondatok, nevetések,
nevek, előkerülnek tárgyak, amik
fontosak lehetnek. Többször
elhangzanak a fontos szavak,
komaság, vízkereszt, Bithuse,
régis szokás új élete. aztán a
csevegés montázs átvált
alámondássá

(Semleges zene a képek
alatt)

Alámondás: amit a csoportról,
céljáról tudni kell

BITHUSE
(A zene átvált macedon
zenévé)

Google térképen látjuk az utat, meglátjuk a kis falut az albán határnál a hegyek között. Közben láthatjuk az odavezet út egy egy pillanatát, tájat, határátkelést

Elhangzik, hogy hova megyünk, a falu mérete, története röviden, lakosok száma, külföldön élő lakosok száma tényszerűen

A google térkép képe átalakul a falu valódi élő képévé, amit egy drónnal felülről látunk (álom álom édes álom) de mindenesetre nagyon szép képek a faluról a környékről.

A megérkezés képével zárunk, Monostor sziluettje, a nap lemegy, sötét lesz

A KOMASÁG ÁTADÁSA

Kora reggel van, képek a monostorról, majd az épület egyik ajtaján férfiak jönnek ki, a keresztet viszik vissza a monosorból a templomba.

alámondás: megtudjuk ki ők, honnan, hova mennek, mit visznek, az mikor és hogyan került a monostorba, komaság átadásának szertartása.

Úgy lenne jó, ha a szertartás megengedi, ha a csoport fiú tagjai belekeverednének a komák közé és amikor a feladatukat teljesítették megismerkednének, bemutatkoznának, együtt indulnának vissza a faluba. Bár valószínű van szabályra hogyan kell menni, mindenesetre egy komamondja el, mimiért történik

Alámondás: (hang atmoszférával a háttérben.) arról, hogy kik a komák, mit jelent régi koma, új koma. Vagy riport, amiben elmondják mit tudni kell

Amikor a keresztek bekerülnek a templomba és a komák hazaindulnak, a montázs a régi és új koma házában tett látogatással folytatódik, felidézzük az előző nap történt zsinórsodrás esemény képeit.

Alámondás: Elhangzik zsinórsodrás jelentősége ideje, és egyéb varázslásokra vezet át beszé a MACEDÓN NÉPHIT MÁGIKUS ELEMET

A képek átvezetnek a tűzzel való varázsláshoz, sódobás szokását látjuk, és már az esti összejövetelet. Itt kezd el beszélgetni Annamária egy helybéli idősebb asszonnyal, aki a tűzvarázslásról beszél, majd átérnek az előkészület egyéb fázisaira, a kenyér előkészítésére, miközben már munkához látnak. Eközben - a szövegnek megfelelően látjuk, hogy kancsóban lányok vizet hoznak, szentelt vizet és ezt használják fel a kenyér dagasztásához.

Élő riport: Annamária a beszélget egy idősebb helybéli asszonnyal, aki a kenyeret dagasztja miközben beszélgetnek, és elmond mindent amit erről a szokásról tudni kell. mikor dagasztják, miért dagasztják, karácsonykor is van-e, mióta van kész kenyér, pontosan mikor és hogyan hozzák a vizet a dagasztáshoz, vízhozás rituális szabályai, a dagasztás múltbeli és mai rituális szabályai, más falvakban van-e hasonló szokás, a vízkereszt időperiódusának különleges mágikus hatásai, a megelőző

tizenketted mágikus tulajdonságai
stb.

Látjuk a kenyérdagasztást. A riport munka közben készül a háttérben a lányok a helybéliekkel együtt dagasztanak, kérdezősködnek, próbálkoznak. A montázs térjen ki minden olyan részletre, kézmosás, hajelkötést stb... ami fontos lehet. A történet vége, hogy készen vannak a kenyerek

Természetesen elhangzik, hogy ma már csak öt kenyeret sütnek,
(..a fontos információk a riport és az alámondás keverékéből alakul ki)

Elrendezik a kosarakat, és nyugovóra térnek.

AZ ÚJ KOMÁK ÜNNEPSÉGE

Reggel. Time lepe (ha sikerül) kivilágosodik. A templom előtti teret látjuk, ahol indul a po krszti menet, férfiak mennek, részletesen feldolgozott események, a szertartás szövegei, a pap áldása, a víz megszentelése, majd a kereszt bedobása és a kereszt után vízbe ugró férfiak.

Alámondás, élő hang háttérrel:
a lényeg akkor van mikor a pap cselesen bedobja a keresztet a vízbe, átlagosan víznagyságtól függően 20-30 mp alatt találják meg, de vannak húzósbab esetek is. Ha véletlenül nem találná meg senki, az nagy szerencsétlenséget jelentene.
A szertartás élő hangja, amikor jelentősége van és keveredik a szokás leíró alámondással.

A vízbe ugráló hangoskodás után csendes montázs, a falu házai, valamelyik ablak mögött világosság, benézünk, belesünk, lányok öltözködnek. Öltözködési montázs. Egy helybéli kislány öltözik, Annamari segít neki közben beszélgetnek

Riport: Annamária beszélget egy helybéli kislánnyal, hogy mit gondol az egész szertartásról, mi érdekes.

Ez keveredik a lányok öltözködése közben hangmontázzsal és amikor szükséges alámondással hogy az öltözködésről minden fontosat megtudjunk, de a hangsúly a kislány és a szokás viszonyán van.

természetesen a tudományos változatban a riport teljes egészében megjelenik, hangsúlyozottan a szokás továbbéléséről szól

Az öltözködésnek azzal is hangsúlyt adunk, hogy amennyiben megengedik, a lányaink közül egyikük szintén beöltözik a népviseletbe, rétegről rétegre követjük az öltözködést, helybeliek segítenek nekik. A montázsból megismerjük a ruhadarabok jelentőségét, megismerünk helybéli és nem itt lakó hasonló korú lányokat

Elindul a komák házából a hosszú menet, rituális kenyerekkel.

A menet fényképezése, a tömegben felöltözött lányok között, Annamária azzal a harmincas riportalanyával vonul, akivel majd a kommunikációról beszélgetnek.

Oro Szent János a templom udvarán, éneklés a család férfi tagjai egészségéért

Látjuk a tempom előtti téren körbe körbe táncikáló lánycsapatot. Az ének tisztán halltszik, fiúneveket énekelnek ki. Közben látjuk a férfiak báméskodó tömegét oldalt

alámondás : elmondjuk mi a lényege ennek a szokásnak

A tánc közben néhányan bemennek a templomba. Az ott zajló szertartás részletes feldolgozása, Az ott zajló szertartás részletes feldolgozása, teljes egészében a szertartás, ez a szt János komaság legfontosabb része, a kereszt átadása, a kereszt homlokhoz érintése, zsinórdarabok kiosztása. Közben a templom belső részleteit is látjuk.

Alámondás: szokásleírás

A templom előtt folytatódik a tánc, é nek, majd amikor véget ér, bemennek a kulturházba és lerakják a kenyeres kosarakat.

Este lesz, a tömeg bevonul az első régi komához. Itt Annamária beszélget a távolból ideláogatott vendéggel a kommunikációról.

Riport: Annamária beszélget a kommunikáció formáiról.

Előkerülnek mai informatikai eszközök. Közben megismerjük az ételeket, a kamerák is "leülnek" az asztalhoz, ki mennyire tud beszédbe elegyedik, kiválasztott helybéliekkel.

A beszélgetéseket halljuk
szinkronban, de alámondással is
segítjük, ha fontos a tartalmuk
és harmonizáljuk Annamária
kapcsolattartásról szóló
riprotjával

Elkezdődik a tánc, dobosok kísérik. A hallgatók ismerkednek
a zenészekkel, kipróbálják, a hangszerüket amennyire a
helyzet engedi, érdekes jellegzetes hangszerek,

Külön beszélgetés a Majovci
zenészekkel /ez egy
zenészdinasztia fazonok
A zenészek bemutatják a
hangszerüket

Aki akarja és akinek engedik kipróbálja a hangszert,
folytatódik a tánc, lobog a tűz, a sötét faluban fények
égnek stb. Szép montázs szép falu szép táj, havak, vizek,
ami lesz

A kutatás résztvevői indulnak hazafelé

mindenki elmondja egy egy
mondatban neki mi volt a
legérdekesebb

2. A KUTATÁSI ALAPANYAG

A felvett anyag tudományos változata:

1. dr. Bólya Anna Mária által készített riportjai teljes
hosszban

a.) Beszélgetés egy idősebb helybéli asszonnal a
szokásról, változásairól

b.) Beszélgetés egy harmincas személlyel a kommunikációról

c.) Beszélgetés egy kislánnyal, hogy neki mit jelent a szokás

2. A szokás élő és meghatározó eleminek pontos idősorrendben elkészített változata, a szükséges rövidítésekkel és korrekt alámondással

THE END